

Conditionele Keuzevrijheid

Een verkenning

Bijdrage aan onderzoeksprogramma Netspar Theme Grant
“Pensioen, Financiële Planning en Keuzearchitectuur”

Eduard Ponds
3 Oktober 2018

Boodschap

- Bied flexibiliteit aan via “conditionele keuzevrijheid”
- Creëer meer liquiditeit en flexibiliteit op basis van Integraal inkomens- en vermogensbegrip

Een vermogend land

- Nederland 4e in EU wat betreft netto-vermogen huishoudens
- Heterogeniteit is echter groot
 - Pensioeninkomen (Onder- en overspaarders)
 - Vermogens
- Ook illiquiditeit is groot
 - Grootste deel vast in pensioenen en woning
 - Weinig vrij spaargeld

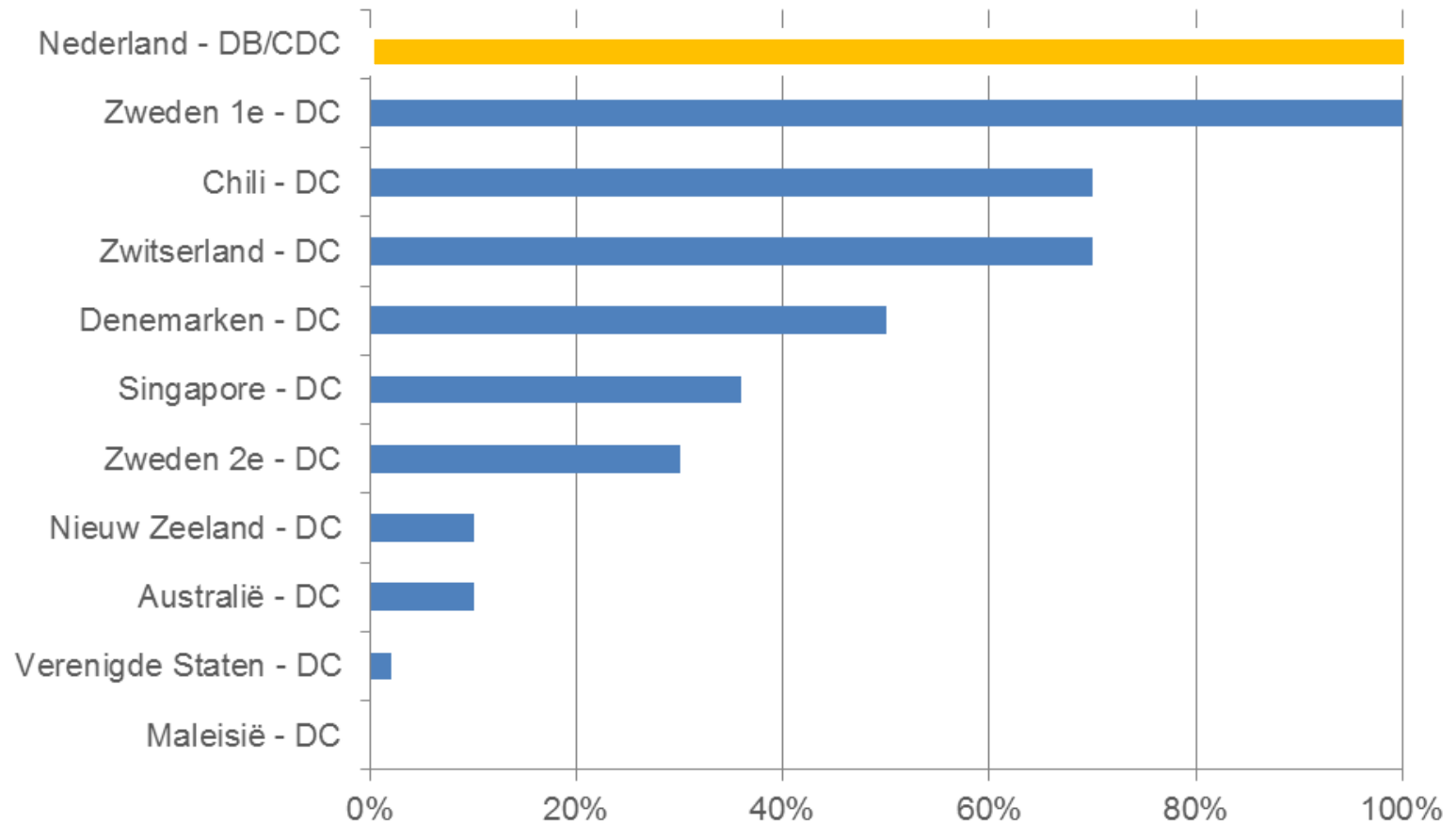

Keuze in 2^e pijler pensioenen

	Deelname	Premie	Lump Sum	Uitvoerder	Asset Mix
Nederland	X	X	X	X	X
Denemarken	X	X	V	X	X
Zweden	X	X	V	V	V
Zwitserland	X	X	V	X	X
Australië	X	X	V	V	V
Chili	X	X	V	V	V
Nw Zeeland	V	V	V	V	V
UK	V	V	V	V	V
USA	V	V	V	V	V

Annuitisering: Nederland als buitenbeentje

Mate van annuitisering bij pensionering

Verzilveren eigen woning

- Nederland:
 - Geen ontwikkelde markt van verzilveren eigen vermogen huis
- Buitenland:
 - meer aanbieders, meer producten
 - Frankrijk
 - Groot-Brittanië

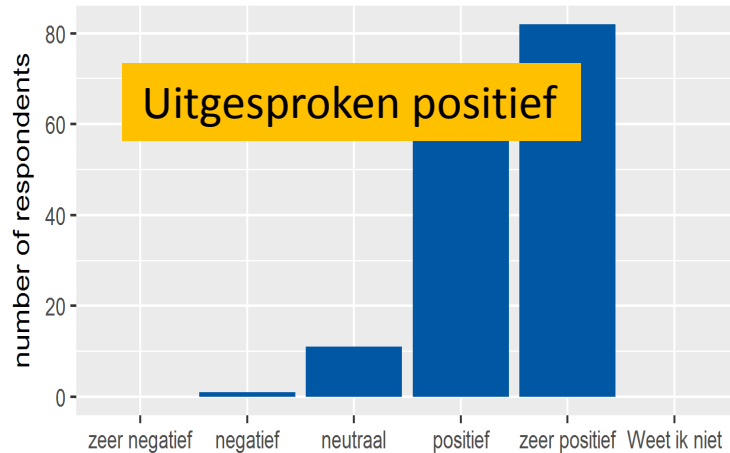
Agenda vandaag

1. Behoefte aan flexibiliteit
2. Voorstel ‘Conditionele Keuzevrijheid”
3. Studies naar lumpsum
4. Onderzoeksvragen Netspar Theme Grant
5. Slot

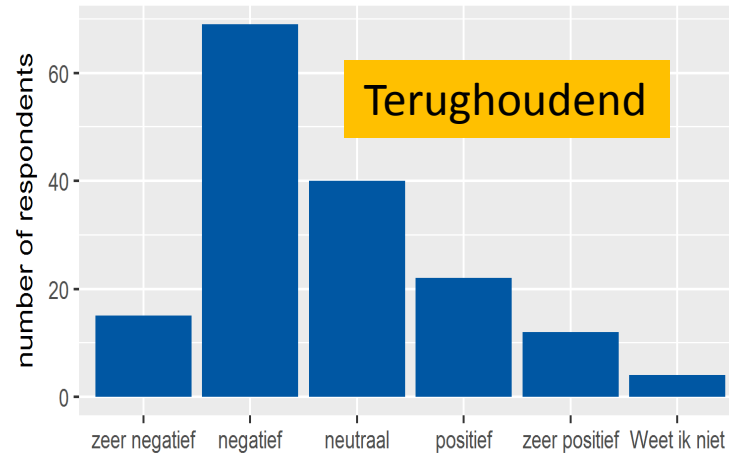
Behoeftte aan flexibiliteit

Behoeftte aan flexibiliteit groot, vooral bij uittreding

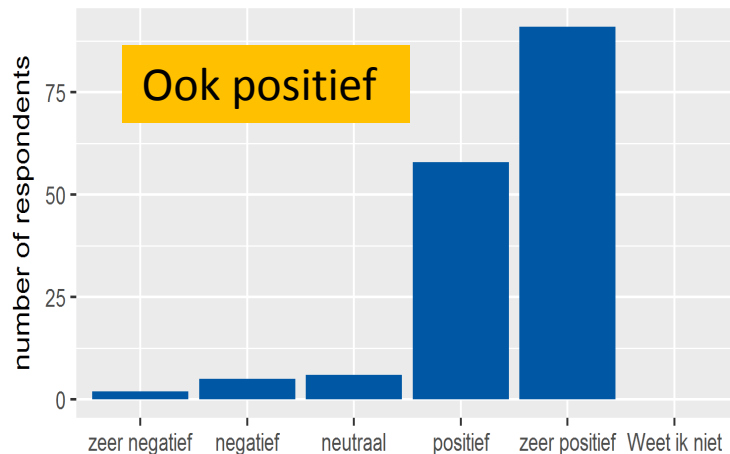
Houding tav keuzeopties in het algemeen

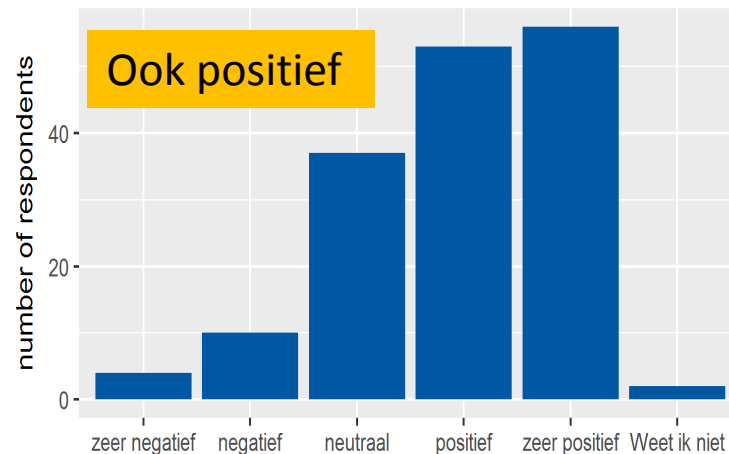
Houding tav premiestop

Houding tav eerder met pensioen

Houding tav flexibele opname

Bezwaar bij “Flexibiliteit zonder meer”

	ONDER spaarder	OVER spaarder
Kiest WEL flexibiliteit	↓	↑
Kiest NIET flexibiliteit	↑	↓

**“Er lijkt geen verband tussen wat
financieel verstandig zou zijn
en de keuze die mensen maken.”
(AFM 2018)**

Beleidsdilemma vormgeving keuzeopties

- Individu kiest – vaak - niet rationeel
 - Ongeduld
 - Inertie
 - Uitstel
- Individu professioneel ondersteunen bij keuzes?

Dilemma: Sturen op Overspaarders of Onderspaarders?

- Geen keuze creëert overspaarders (illiquiditeit)
- Wel keuze creëert (meer) onderspaarders

Nieuwe invulling paternalisme nodig

	ONDER spaarder	OVER spaarder
Kiest WEL flexibiliteit	Red	Green
Kiest NIET flexibiliteit	Green	Yellow

- Faciliteer overspaarders met meer flexibiliteit,
maar bescherm onderspaarders (met laag inkomen)
- Voorstel “Conditionele Keuzevrijheid”
- “Flexibiliteit ja, als
- Deelnemer is vrij om flexibiliteit te benutten als aan bepaalde voorwaarde is voldaan

“Conditionele keuzevrijheid” vergeleken met alternatieven

Posities

1. Geen keuze
2. Vrije keuze
3. Maatwerk (bindend)
4. Gedragseconomie (defaults, framing, peers)
5. Conditionele keuzevrijheid

Evaluatie

1. ... maar overspaarders illiquide
2. maar meer onderspaarders
3. ... maar vereist veel informatie, kans serieuze misfit met wat individu wil
4. ... wel effectief maar zwak in werking, ook ongewilde bijeffecten
5. Sta ruimte toe aan hen die het zich kunnen veroorloven, maar bescherm onderspaarder,

Een 2-tal studies naar lumpsum

Regeerakkoord

“... een beperkt deel van het pensioenvermogen op te nemen als bedrag ineens bij pensionering.”

Survey “Beperkte Lumpsum”

Rapportage onderzoek Lump sum

- Survey onder deelnemers groot BPF (3200)
- Wat is de behoefte aan lump sum?
- Welke aanwending?

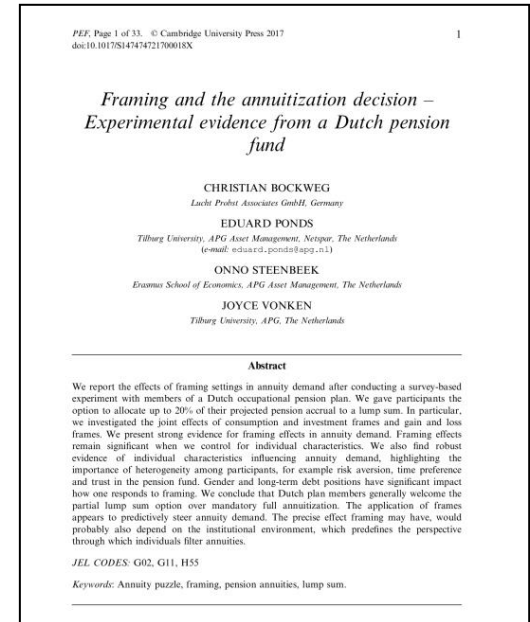
Survey “Beperkte Lumpsum”

- Behoefte

- 60% actieven
- 50% gepensioneerden !!

- Verantwoord gebruik (2 uit 10)

1. Aflossing 46%
2. Lange vakantie 33%
3. Liquiditeit 31%
4. Onderhoud woning 30%
-
8. Luxe (auto, boot) 12%

Welvaart lumpsum (Former et al. 2018)

- **Tradeoff**
 - **Welvaartwinst:** Flexibiliteit in de vorm van lumpsum helpt individuen om consumptiepad naar wens aan te passen
 - **Welvaartsverlies:** Factor “Ongeduld” kan aanzetten tot te veel consumptie vroeg in levensloop
- Winst veel groter dan potentieel Verlies (model)
- Vooral igv ruime pensioenregeling (aow + 2^e pijler) en bijgevolg geringe eigen besparingen

Begrensde Flexibiliteit

- Bescherm individu (en ook collectief) door twee begrenzingen aan opname lumpsum
 1. Maximum leeftijd
 2. Minimum pensioenniveau
 3. Eerder opnemen
- Voorstel prima, maar geïsoleerd ingevuld voor 2^e pijler
- Pas “Begrensde Flexibiliteit” toe op de gehele portefeuille van oudedagsvoorzieningen => nieuw onderzoek

Bevindingen

- Behoefte aan lumpsum is groot
- Verantwoord gebruik
- Pas begrensde flexibiliteit toe

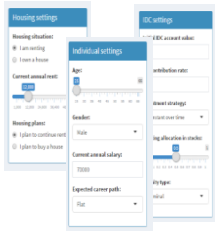
Netspar Grant Theme project

- Integraal inkomens- en vermogensbegrip
- Verdere ontwikkeling individueel ALM model
- Vraagstukken heterogeniteit en keuze

Individueel ALM

Integraal vermogensbegrip

1. Input

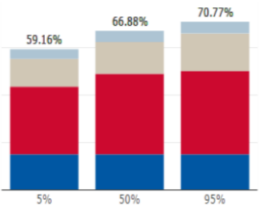
- Individuele kenmerken
- Verwachte pensioenleeftijd
- Eigen huis
- 1ste pijler pensioen
- 2de pijler pensioen
- Individueel pensioenvermogen

2. Rekenkern

- 1.000 verschillende macro-economische scenario's:
- Financiële markten
- Loon en Inflatie
- Huizen

3. Output

- Annuitisering vermogens op pensioenleeftijd
- Verdeling van 1.000 vervangingsratio's o.b.v. 1.000 scenario's

• Het iALM model ...

zet alle inkomens- en vermogenscomponenten in één kader

biedt integraal inzicht en overzicht over de levensloop

iALM als rekentool

- Steekproef van deelnemers
- Hoe groot is de heterogeniteit?
 - Beschikbaar inkomen
 - Vervangingsratio
 - Onderspaarders en overspaarders

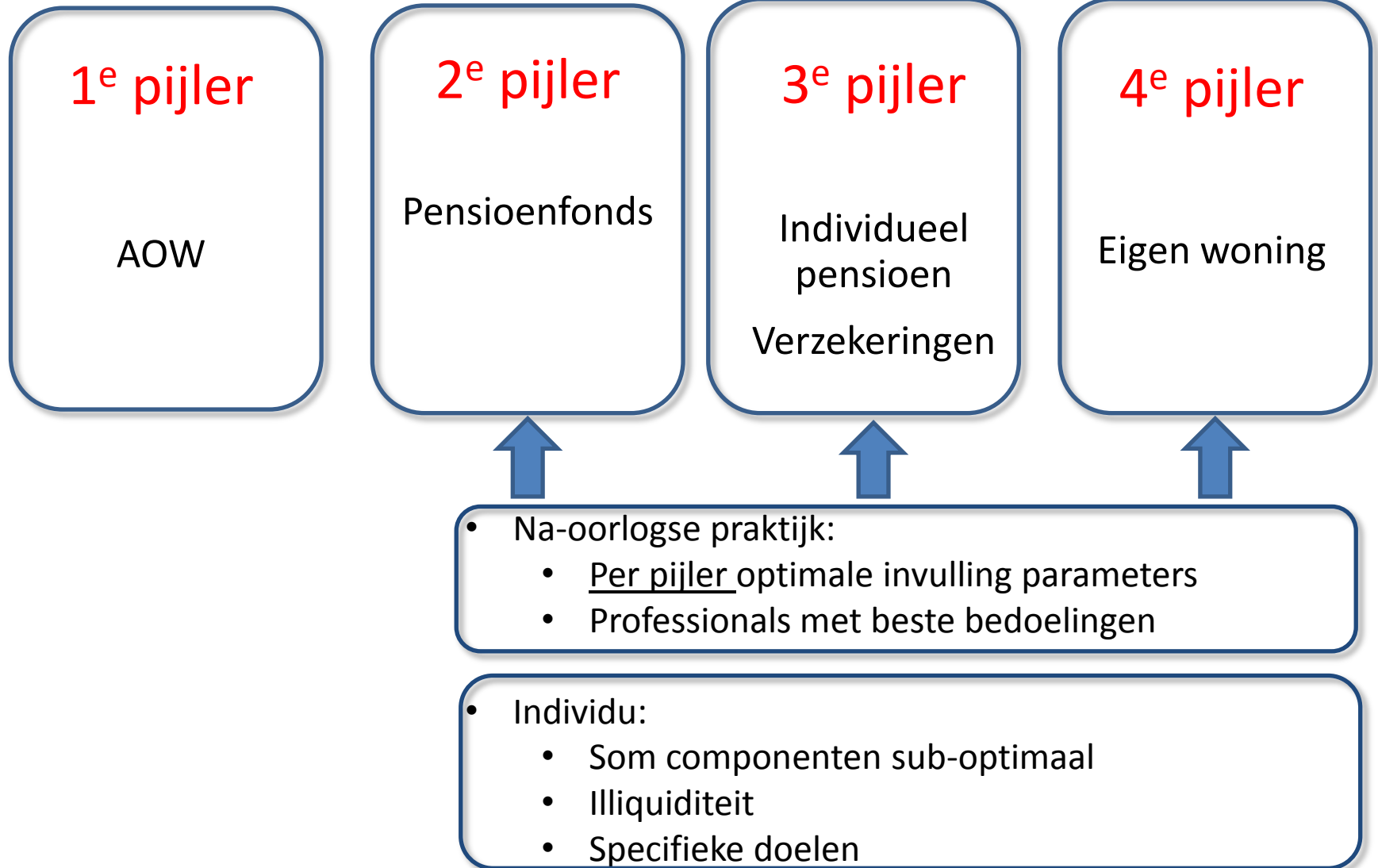
	ONDER spaarder	OVER spaarder
Kiest WEL flexibiliteit		
Kiest NIET flexibiliteit		

- Effecten van keuzeopties
- Nut van conditionele keuzevrijheid

Conditionele keuzevrijheid over pijlers 2, 3 en 4

- NLD groeiende heterogeniteit
- Flexibele opname ook faciliteren in 3^e en 4^e pijler als standaardoptie?
- Is 10% of 20% flexibele opname voldoende om individuele preferenties te adresseren?
- Verwachting: JA

Meer-pijler systeem

Hoe meer liquiditeit?

1^e pijler

2^e pijler

Vervroeging
opname
lumpsum
(actuarieel
neutraal)

3^e pijler

Afkoop
individueel
product (zonder
fiscale straf)

4^e pijler

Aflossing
soepeler
(tempo,
restwaarde)

10% tot 20% kapitaalwaarde oudedagsinkomen
als flexibele opname beschikbaar

Ter verkenning

- Toets:
Zolang [**Projectie beschikbaar inkomen > Norm**], dan:
- 10% tot 20% kapitaalwaarde oudedagsinkomen beschikbaar voor flexibele opname
- Vraagstukken
 1. Hoe bepaal je beschikbaar inkomen?
 2. Welke norm kies je?
 3. Hoe perk je modelrisico in (economie, woningmarkt, carrière)?

Kanttekeningen

- Meerder stakeholders
 - Instemming
- Belastingen
 - geen prikkels verschillen tarieven
- Wetgeving
 - Veranderingen langlopend traject

Slot

- Bied keuzeopties aan als conditionele keuze
 - Faciliteer overspaarder
 - Bescherm onderspaarder
- Creëer meer liquiditeit obv integraal perspectief
 - Flexibele opnames (conditioneel) over gehele portefeuille
oudedagsinkomen ($2^e+3^e+4^e$)